

Editor: Antoni Nadal i Soler.

Font: OBRADOR I BENNÀSSAR, Mateu: *Los pretendents*. Joguina còmica en un acte i en vers. Palma: Impremta de Pere Josep Gelabert, 1877.

Los pretendents és una joguina còmica en un acte i en vers, de Mateu Obrador i Bennàssar (edició 1877). L'activitat teatral d'Obrador es relaciona amb l'actuació de la companyia catalana de Gervasi Roca i Vicent Miquel al Teatre Circ Balear, l'estiu de 1877. A l'article «La compañía dramática catalana», publicat al *Museo Balear*, es mostra entusiasmat per l'èxit que tenen les representacions en català, i les considera una fase prèvia per a la consolidació del teatre d'autor mallorquí. Per demostrar la seva tesi va escriure la peça en un acte *Els pretendents*, que Gervasi Roca li estrenà el 15 de juny de 1877, amb èxit, reposada el 21 de juliol i el 3 d'agost. L'acció de l'obra se situa a Palma, però tots els personatges que hi surten procedeixen de Catalunya, com els actors que la representaren. L'argument és el següent: a la Carmeta, que fa una curta estada a Palma, la festegen Ramon, un català que s'hi establí fa alguns anys, i Mister John, un vidu ric i estrafolari. Naturalment, tria Ramon. Aquesta anècdota és ambientada en època de carnaval i això permet d'introduir-hi trets costumistes. L'obra també interessa pel contrast que presenta entre una Mallorca immobiliària i tediosa i una Catalunya activa i emprenedora, fruit del pensament regeneracionista de l'autor.

Los pretendents

Joguina còmica en un acte i en vers

Mateu Obrador Bennàssar
(edició 1877)

PERSONATGES

CARMETA

RITA

D. JOSEP

RAMON

MISTER JOHN

L'escena, a Palma de Mallorca.

ACTE ÚNIC

Sala ben moblada, a casa de D. JOSEP. Al fondo porta d'entrada. A l'esquerra de l'actor, quarto de CARMETA; al fondo esquerre, habitació de D. JOSEP; a l'altra part, una taula amb mirall. A la dreta, un balcó amb vidres, que mira al carrer. Al mig, taula rodona; butaques al costat; un sofà i les cadires corresponents.

ESCENA I

D. JOSEP, sentat a una butaca, vora la taula, llegint periòdics. RITA enduguent-se un servici de cafè que hi haurà sobre la taula, i entrant després al quarto de l'esquerra.

JOSEP

Aquesta premsa local
ve plena de grans notícies;
per saber tot lo d'un any,
basta llegir-la tres dies.
Vejam lo que porta avui:

(llegint)

«Anoche fue divertida
la función dada en el Circo...
Las pobres clases pasivas...
El cepillo de la Sangre...
Píldoras... Zarparrilla...
Telegramas... No más tos... »
Si fos un xic més petita
la tos, no hi perdria res.
Vejam-ne un altre: «Tres riñas...
Un alboroto... pedradas...
Lo que els altres diaris diuen...»

(Canviant.)

«Extracto del Boletín...
Cuarenta horas... rogativas...
Peregrinación... etcètera...»

(El deixa.)

Lo mateix de cada dia.
Està ben vist que Mallorca
no és país de gasetilles.
Prou teniu feina que fer
a Mallorca, periodistes,
per reunir mitja dotzena
de *sultos* i de notícies.
Noia!

RITA, *surt*:

Senyor...

JOSEP

I la Carmeta?

RITA

Fa un rato que és allí dintre
provant-se el traje que aquest

matí ha portat la modista.

(Surt pel fondo.)

ESCENA II

D. JOSEP, RAMON.

RAMON

Si es troba la porta oberta,
se pot passar endavant?

JOSEP

Prou. Com li va, Ramonet?

RAMON

Bé: i vostès ja han descansat
de la fatiga del viatge?

JOSEP

Psi... el cansament no era gran;
dotze hores d'anar en vapor
és poca cosa...

RAMON

Vritat.

JOSEP

I repòs se'n troba a Palma
com se troba aigua a la mar.

RAMON

Efectivament, Mallorca
és la terra de la pau,
del *dolce far niente*...

JOSEP

És cert.

RAMON

A vostè li semblarà,

si ho compara amb Barcelona,
que de cop s'ha traslladat
a un poblet de la muntanya.
Quan vaig venir, fa dos anys,
no em sabia donar compte
de que Palma, una ciutat
de cinquanta-dos mil ànimes
tingués una vida tan...

JOSEP

Morta?

RAMON

Això és. I vostès
encara aquí han arribat
en dies d'un xic de bulla:
com que estem en Carnaval,
la gent passeja i es disfressa.
Aquesta tarda hi haurà
cabalgata. I la Carmeta?

JOSEP

Què es pensa que fa?

RAMON

Qui sap!

JOSEP

Coses del jovent! Tres dies
fa tot just que hem arribats
i ja es tracta amb unes noies
que viuen al pis de dalt;
me li han posat la quimera
que es té avui de disfressar
de pagesa mallorquina.

RAMON

Ai, ai! Sí que li escaurà
el volantet i el gipó.

JOSEP

Psi... I els negocis com van?

RAMON

Per ara, bé.

JOSEP

Me n'alegro.

RAMON

Gràcies. Amb lo temps que va
que em vaig establir a Palma,
he anat fent molts parroquians.

JOSEP

I la cosa marxa?

RAMON

Prou;
en haver-hi activitat...,
els mallorquins tots deurien,
tenint elements bastants,
tenir un xic més d'empresa;
ser actius, treballar amb afany;
ells sols, amb les ensaïmades
de l'Estudi General,
ho deixen córrer; el comerç
i la indústria van com van,
deixant que sigui Mallorca
la mina dels catalans.
Estic a les seues ordres
per quan vostè vulgui anar
a fer la visita aquella
a don Gregori...

JOSEP

És vritat.
Li sembla que ara és bona hora?

RAMON

Prou.

JOSEP

Doncs, permeti un instant
que vagi a prendre el sombrero.

No el molesto?...

(Surt la RITA.)

RAMON

Vol callar!
Entre amics, fora cumplidos,
i més en sent catalans.

(D. JOSEP entra al seu quarto.)

ESCENA III

RAMON, RITA.

RAMON

I doncs, noia, com t'agrada
Mallorca?

RITA

Per ara, rai;
veurem.

RAMON

Tu per Barcelona
al xicot hi hauràs deixat...

RITA

Vol callar! Si a mi ningú
m'ha dit mai: «Noia, com va?»
Això es queda per les guapes.

RAMON

Vols dir, noia? Ben mirat,
no tothom té el teu pamet.

RITA

Calli, home, deixi-ho estar!
Vostè sí que pot ser alguna
mallorquina...

RAMON

Ca, ca, ca!
Bé prou saps tu que la teua
mestressa tan sols...

RITA

Ai, ai!
I doncs, i un mes sense escriure?
Refieu-vos d'homes.

RAMON

No tal.

RITA

Ens enamoren i ens deixen
després amb un pam de nas;
si t'ha visto no mi cuerdo.

RAMON

Riteta, penses molt mal;
i en prova, em faràs l'obsequi.
[Té això per tu.]

(Li dona una moneda.)

RITA

Deixi estar...

(La pren.)

RAMON

D'entregar a donya Carmeta
aquest bitllet.

RITA

Bé.

(El pren.)

RAMON

Ho faràs?

RITA

Prou; mes, si va amb traïdoria,
no té perdó, i ja veurà...

RAMON

Per què ho dius?

RITA

Perquè a mi em sembla,
[ei, en confiança...]

RAMON

Està clar.

RITA

Que no se'l mira amb mal ull.

RAMON

De veres, ella?

ESCENA IV

Los mateixos, D. JOSEP.

JOSEP

Endavant,
Ramonet, quan vostè vulgui.

RAMON

Disposi.

JOSEP

Podem marxar.
Noia, ten compte a la casa;
digues que tornem aviat
a la Carmeta.

RITA

Està bé.

RAMON, *a ella:*

Oi que no et descuidaràs'?

(Ella li fa signe que no.)

ESCENA V

RITA, *després* CARMETA.

RITA

Ara l'ocasió es presenta;
aprofitaré el ratet
per entregar-li el bitllet.
Que n'estarà de contenta!

CARME, *guaitant*:

Noia.

RITA

Senyoreta...

CARME

Qui hi ha?

RITA

Ningú; estem soles.

CARME, *surt*:

Millor.

RITA

Don Ramonet i el senyor
ara acaben de marxar.
Oi, que li escau el disfrès

(alegre)

de mallorquina!

CARME

Vols dir?

RITA

A mi em sembla molt que sí,
i que bonica que n'és!

CARME

M'apreta un xic el gipó.

RITA

Com no hi està acostumada...

CARME, al mirall:

I no vaig massa escotada?

RITA

Massa escotada? Ca, no!
Ara, sense aquella monya
tan alta...

CARME

Bé, mes així,
me trobo rara, i sortir
al carrer em dona vergonya.

RITA

Ai, com quedarà encantat
don Ramonet!

CARME, indiferent:

Tot seguit.

RITA

Si sabés el que m'ha dit!

CARME

Potser tu amb ell has parlat?

RITA

*Una cosa hi ancontrado
i tres veses lo diré;*

*si no ancuentro son amo
por a mí la tomaré.*
Endevini.

CARME

I ara, ximpleta?

RITA

M'ha parlat molt eixerit
de vostè, i després m'ha dit:
«Té això per la senyoreta.»

(Traient la carta.)

La vol, o an el foc la llenço?

CARME

Val més llegir-la.

RITA

Està clar.
Ja em sembla que li dirà
cosetes dolces.

CARME

M'ho penso.

(S'acosta al balcó per llegir-la.)

RITA

És bon xicot... tan galan...
[A mi em toca dir-ho així,
mentre sàpiga agrair
tan bé els favors que li fan.]
Què li conta?

CARME

Que m'adora,
que de veure'm té desig.

RITA

Vostè l'ha fletxat al mig

del cor.

CARME

Bah, potser! Això fora.
Si no sabessin pintar
els homes lo que els ve a dret.

RITA

Mes, sembla don Ramonet
molt formal.

CARME

Deixa-ho estar.
Si és formal, i de bon cor
m'estima, ja ens ho veurem.

RITA

Vol dir, que l'hi casarem?

CARME

Tonta.

RITA

[Tampoc li fa por.]

CARME

Ai, noia, que miro!

(Mirant al carrer.)

RITA

Què és?

CARME

Ja tenim aquí la lapa.

(Amb fàstic.)

Mira el Ramonet i el papa
parats al carrer amb l'inglès.
Fins que ens faci tornar boges,

no pararà.

RITA

Jo em faig creus.
I és cert que és l'inglès?

CARME

No el veus
amb les patillotes roges?
No fa encara gaire estona
que amb el papa n'hem parlat,
i em deia: s'haurà quedat
el Mister a Barcelona.
Mes ara, per lo que veig,
que so aquí haurà sapigut,
i no hi ha més, ha vingut
sense por al mar ni al mareig.

RITA

Ja es despedeixen.

CARME

Li fugen
con millor poden.

RITA

Mes, ca!
No se'l poden allunyar.

CARME

Mira, per si de cas pugen,
digues davant tots, Riteta,
que estic malalta.

(Entra al seu quarto.)

RITA

Molt bé.
Ai, quin fastidi si ve!...
Ja hem guanyat una pesseta.
Si no fos aquest dimoni
d'inglès que ara se'n vindrà
altra volta a demanar...

ESCENA VI

RITA, D. JOSEP, RAMON.

JOSEP

Bona l'hem feta, Jeroni!
És un cas que es pot escriure.

RAMON

Sembla molt murri l'inglès.

JOSEP

Oh, i aquest cop ja fa tres!

RAMON

M'hi he fet un tip de riure.

JOSEP

Ni la quimera dels bous!
Lo primer de tot, tanquem.

RAMON

Què vol dir?

JOSEP

Que ja tornem
tenir la Sou plena d'ous.
Senti's, deixi'm respirar.

(S'assenta.)

Noia, la clau ben rodada.

(Se'n va la RITA.)

Vejam si aquesta vegada
també ens amoïnarà.

RAMON

Me té sorprès.

JOSEP

Quina treta!

RAMON

Expliqui'm.

JOSEP

Prompte ho sabrà.
Com casi tots los diumenges,
farà tres mesos, per llarg,
com és costum, amb la noia
sortírem a passejar.
Mitja hora no feia encara,
quan se'ns presenta al davant,
amb uns ulls com uns salers
i amb los cabells eriçats,
aqueix anglès del dimoni
que amb un to descompassat
crida: «Fanny, Fanny, Fanny!
Jo que tant temps t'he plorat,
esposa meva, tu, viva!»
«Què empatolla, sant cristià?»,
li dic jo. «És la meva filla,
i no ha estat casada mai.»
De cop, para son deliri,
i després, ja més calmat,
mos contà una estranya història
de quan viudo va quedar,
de si sa muller era un àngel,
de si una semblança igual
trobava amb la meva filla;
de si era el seu mirall,
de si eren dos gotes d'aigua,
per cara, tipo i modals,
de si eren... En fin, ximplades
que no em recorden. Cansats,
mos proposem amb la noia
deixar-lo allí sol parlant,
quan, detenint-nos, nos diu
amb un to sèrio i pausat:
«Dispensi'm, jo soc anglès...»
Mes jo l'interrompo: «Ai, ai!
Vostè es diu anglès, i parla
tan bé com jo el català?»
«So fill de pares inglesos,
inglesa és la meva sang,
si bé visc a Catalunya

des de la infància.» Endavant.
«Quan un anglès s'enamora,
no torna endarrere mai,
la seva filla em recorda
lo que és per mon cor més grat,
i aixís, jo amb la seva filla
prompte o tard m'haig de casar.»
«Mes ella i seu promès
es casaran prest.» «No hi fa.»
«No hi fa?» «Esperaré que enviudi;
jo so viudo: estem cabals.»
«I si el seu marit no mor?»
«Té de morir.» «Ai, carat!
I si es recasa amb un altre?»
«Re.» «Re?» «També morirà,
i més que en vinguen.» «Fugi, home!»
I al fi [per no esser més llarg]
nos plantà al mig del carrer
com vostè es pot figurar.

RAMON

Això pot fer un xic raro,
mes fa molt anglès.

JOSEP

Veurà.
De llavors, ens el veiem
sempre darrere i davant,
al passeig, al teatro, a missa,
pel carrer, per totes parts.
I ara i tot, aquí a Mallorca,
que creia haver-lo esbarriat,
tan bon punt surto al carrer,
se'm planta davant del nas.
I aquest empenyo em fa creure,
de veres, que si demà
marxem... Què diré?... a la Xina,
a la Xina se'n vindrà.

RAMON

Doncs, n'inventarem alguna
per traure'ls-en de davant.

ESCENA VII

Don JOSEP, RAMON, CARMETA.

CARME

Papa.

JOSEP

Hola, noia, molt bé,
molt bé!

RAMON

Déu la guard, Carmeta,
li dono l'enhorabona.

CARME

De re.

RAMON

Fa molt bon efecte
el traje de mallorquina.

CARME

Me l'he posat molt de pressa
i...

RAMON

Li està que ni pintat.
Mes ara lo millor queda,
que és el parlar en mallorquí,
per fer la il·lusió completa.

JOSEP

Oh, d'això no en pot saber;
som nous en aquesta terra.

CARME

Si vostè me'n vol donar
unes quantes lliçonetes...

RAMON

Amb molt gust, i ara mateix,
mes compti que no soc mestre.

(D. JOSEP treu un llibre de memòries, i escriu lo que va dient RAMON.)

Una noia, és *una al·lota*;
l'esposa d'un, és *sa meva*;
i ara que escriu, don Josep?

JOSEP

Ho apunto a la cartera
per recordar-me'n millor.

RAMON

Oh, bé, si no val la pena!

JOSEP

Continuï, i deixi'm fer.

RAMON, *a ella*:

En retornar l'escomesa,
per compte de «Déu lo guard»
té de dir «Bon dia tenga».

JOSEP, *imitant*:

Bon dia tenga.

RAMON

Els mallorquins,
del lloc aont visites reben
en diuen *sa quadra bona*.

JOSEP

Sa quadra?... Doncs a ses bèsties
suposo que no els quedaran
més que *ses quadres dolentes*.

RAMON

Quan estigui convençuda
d'una cosa manifesta,
exclama: «Ja és de raó!»

CARME, *imitant*:

Ja és de raó!

RAMON

Bona deixeb-la.
Un que vol fer de senyor,
sens tenir finques ni rendes,
se'n diu *un mosson*.

JOSEP

Vol dir
Quiero y no puedo...

RAMON

És aquesta.

JOSEP

I d'un tossut, com se'n diu?

RAMON

Aquesta al·lusió és anglesa;
caparrut o cabeçut...

JOSEP

Ut, ut, ut...

ESCENA VIII

Los mateixos, RITA.

RITA

Senyor, senyoreta,
ara puja!

JOSEP

Qui?

RITA

L'inglès:
l'he guaitat per la finestra,
i és al replà de l'escala.

JOSEP

Aixís fos a les Cabrelles!
Digues que tothom és fora.

RAMON, a RITA:

Espera't.

(A D. JOSEP:)

Tinc una idea:
[Carmeta, ajudi'm.]

JOSEP

Vejam.

RAMON

De seguida que ell se n'entra,
lo rebo jo; vostès, dintre;
i si en veure-la s'empenya,
m'hi nego, fent el paper
de promès de la Carmeta.
S'obstina? Faig el gelós;
fa el calmós? Jo, calma anglesa;
m'amenaça? El desafió;
crida? Li moc polvareda.

(A ell:)

Què li sembla?

JOSEP

Ben pensat!

CARME

Sols que fugi...

RAMON

Per mi queda;
ja aniré trastejant
fins que acabi la paciència.

JOSEP

Repari que en té per mil.

RAMON

No hi fa re. I vostè, Carmeta,
què li sembla?

CARME, *baix a ell:*

És molt astut.

(Toquen campanilla.)

RITA

És ell!

RAMON

No hi ha temps que perdre.
Noia...

(RITA va a obrir.)

Vostès, cap a dintre,
i comencem la comèdia.

(A CARMETA:)

Ditxós si el promès de broma
se torna promès de veres!

(D. JOSEP i CARME, cada u al seu quarto.)

ESCENA IX

RAMON, *Mister JOHN.*

RAMON *s'està sentat amb patxorra a una butaca, fent rodar una faixa de diari amb los dos dits índices.*

JOHN, *entra i mira per tot:*

Buenas.

RAMON

Servidor.

JOHN

Com va?

RAMON

Bé, i vostè?

(Pausa.)

JOHN

I la gent de casa?

RAMON

És fora. [Vaja un tros d'ase!]

JOHN

I vostè an aquí què hi fa?

RAMON

Ja ho pot veure; faig així.

JOHN

I què en treu?

RAMON

Així el temps passa.

(Pausa.)

JOHN

[Voto al món, quina catxassa!
O és anglès, o mallorquí!]

(Pausa.)

I ho fa sempre?

RAMON

A temps perdut.

(Pausa.)

JOHN, *impacient:*

I que no sap fer res més?

RAMON

Prou; sé fer així, a l'enrevés.

(Fa com diu.)

JOHN

[Ara sí que m'ha... batut.]
I tardaran a venir?

RAMON

Que li diré jo!... A vegades
tarden dos o tres mesades.

JOHN

I vostè?...

RAMON

Els espero aquí.

JOHN

[Sembla que es vulgui burlar,
i de mi ningú se'n riu;
vejam si sé com se diu,
i què ve an aquí a buscar.]
I qui és vostè?

RAMON

Jo? I vostè
qui és?

JOHN

Jo em dic Mister John.

RAMON

Doncs, miri, jo em dic Ramon.

JOHN

Quedo enterat.

RAMON

Jo també.

(Pausa.)

JOHN, *amb fúria repentina:*

No puc sofrir tanta calma!

RAMON, *fred:*

Què em conta?

JOHN

No conto re;
mes ha de saber vostè
que he vingut a posta a Palma
per parlar amb la Carmeta,
i la vull veure; m'entén?
Ho vull, i per consegüent,
digui'm aont és.

RAMON

[Ja li peta.]
Ningú me l'ha encomanada.

JOHN

[Més calmós que jo, ho és ell.]
Digui aont és!

RAMON

A dins la pell,
si és que no l'han escorxada.

JOHN

Això ja arriba a l'excés!
Se'n va?

RAMON

No.

JOHN

L'espera?

RAMON

Sí.

JOHN

I per què l'espera aquí?

RAMON

Perquè soc el seu promès.

JOHN, *fort*:

És mentida!

RAMON

[Ja està armada.]

JOHN

I és capaç de repetir-ho?

RAMON

És sord?

JOHN

No.

RAMON

Doncs, per sentir-ho,
n'hi ha prou amb una vegada.

JOHN

Jo l'estimo, per ma sort;
i està dit tot. No hi cabem
tots dos.

RAMON

Vegi, doncs, què fem.

(S'alça.)

JOHN

Un desafió.

RAMON

A què?

JOHN

A mort.

Vostè, li agrada el *beef steak*?

RAMON

En menjo alguna vegada.

JOHN

I la cervesa li agrada?

RAMON

Alguna vegada en bec.

JOHN

Doncs, a la fonda, amb valor,
a menjar igual i beure,
fins que un dels dos puga veure
com l'altre rebenta i mor!

RAMON

[Animal!] L'arma, nova és;
m'agrada.

(Esforçant-se per no riure.)

JOHN

És molt deliciós;
ja n'he fet rebentar dos,
i ara vostè farà tres.
I això es fa tot d'un plegat:
devorem carn suculenta
fins que l'un dels dos rebenta,

l'altre es casa, i s'ha acabat.

(Pausa.)

RAMON

No pot ser.

JOHN

Covard!

RAMON

No, ca!

JOHN

Una excusa?

RAMON

I molt fundada:
tinc l'arma descarregada,
perquè ara vinc d'almorzar.

JOHN, *irritat*:

Prou de burles!

RAMON

No, home, no!

JOHN

Als qui riure's de mi traten,
veurà què en faig.

(Envesteix furiós el RAMON; aquest li fuig, fent-li córrer tota la sala, i posant-li cadires al davant: l'inglès tropessa amb una, i cau.)

ESCENA X

Los mateixos, RITA, D. JOSEP.

RITA

Ai, que es maten!
Senyoreta, aquí, senyor!

(Arregla les cadires i surt.)

JOSEP

I ara què és tant d'avalot?

RAMON, *a part a D. JOSEP*:

Les rialles m'han escapat,
ho ha vist, i s'ha sulfurat;
arregli'l vostè, si pot.

JOSEP

Fiqui's dintre!

(El fa entrar al seu quarto.)

I doncs, què hi ha,
Mister?

JOHN

La ràbia em devora!
M'ha dit que tots eren fora.

JOSEP

Bo! S'ho devia pensar;
deixi anar aquest cap de fil.

JOHN

De tal modo a mi enganyar-me!

(Transició.)

Permeti'm tranquil·litzar-me.

(Deixa'l sombrero, s'afluixa la corbata i l'armilla, treu rapè, n'ofereix a D. JOSEP, ell en pren després, i esternuda.)

JOSEP

No en gasto.

JOHN

Ja estic tranquil.

Vostè de mi se'n recorda?

JOSEP

Prou i massa. I quin senyal
que ve a Palma?

JOHN

És natural:
allà ont va el bou, va la corda.
Això per vostè no és nou.

JOSEP

Doncs, que li digui em permeta.
Si la corda és la Carmeta,
Vostè...

JOHN

Ja ho sé; soc el bou.
Per lo tant, no és cosa estranya
la que em proposo.

JOSEP

Vol dir?

JOHN

Està clar, que haig de sortir
per ont he ficat la banya.
Tornant-hi.

JOSEP

[Tornessis mut!]

JOHN

Insisteixo en demanar
lo que li vaig explicar.

JOSEP

Deixi-ho, home, és temps perdut.
Sempre li he dit el mateix.

JOHN, *fort*:

Com perdut?

JOSEP

[Ja s'alborota.]
Perquè... Com se diu?... *S'al-lota.*

(Fullejant la cartera.)

Es casa prompte. [Ja creix.]

JOHN

No ho crec pas!

JOSEP

No? Això no lleva
que el casament se farà
i el promès, vostè veurà
què en dirà d'ella...

(llegint)

sa meva.
Per consiguent, Mister John,
insistir-hi és tonteria;
no allargui aquesta mania.
Ni s'ho llevi de la son:
pues sempre que li he parlat
d'arreglar aquest casament,
a la Carmeta, al moment,
lo mateix m'ha contestat.

JOHN

I ha dit?

JOSEP

Que no, i no, i no.

JOHN

Que no? Doncs, si això li ha dit,
és que no em vol per marit?...

JOSEP, *llegint:*

Aquí escau: *Ja és de raó!*

JOHN

Doncs, miri, no em causa espant,
ni em fan por tots los obstacles;
la constància fa miracles,
i amb ella eixiré triomfant.
Els contratemps no m'apuren,
sabré lluitar contra tot;
jo tinc per divisa el mot
«De més verdes se'n maduren».
Tant si em vol, com si no em vol,
sempre em veurà al costat seu,
si fa neu, perquè fa neu,
si fa sol, perquè fa sol.
Sense ella, em falta la calma,
i soc un pobre, i res més,
enc que tinga més diners...

JOSEP

Que l'Ajuntament de Palma.

JOHN

No es burli, que en sèrio ho dic.
Vegi la semblança que hi ha

(treu un retrato)

amb la que viudo em deixà,
ma pobra Fanny!

JOSEP

Jo et flic!
Si sols la semblança real
li mou aquesta quimera,
se'n faci fer una de cera,
i pel cas, li serà igual.

JOHN

Li he dit que sèrios parlem,
i no digui tonteries.

JOSEP, *de prompte:*

Ah! Escolti. Dintre pocs dies,

a Filipines marxem.

JOHN

Bravo! Em ve de lo millor!

JOSEP

Com?... Què diu?

JOHN

Que em va molt bé;
hi anem junts.

JOSEP, *refent-se:*

És que... Potser...
No hi marxarem.

JOHN

Ah, no?

JOSEP

No.
[Te n'anessis al dimoni!]

JOHN

Fa temps hi hauria marxat
si no m'hagués deturat
aquest plan de matrimoni.

JOSEP

I doncs..., i per què no hi va?...
Potser en tornar... l'admetria
la noia... i aixís podria
llavors...

JOHN

Si em vol jurar
no casar-se, i per marit
prende'm, en havent tornat,
no hi tinc cap dificultat
en marxar.

JOSEP

Quan?

JOHN

Tot seguit.

JOSEP

Home, això no em desagrada;
ben mirat... [Si d'aqueix modo
se n'anés...]

JOHN

Què?

JOSEP

M'hi acomodo;
La idea em sembla acertada,
ei!, s'entén, en quant a mi,
la noia després dirà...

JOHN

Vostè la convencerà.

JOSEP

Quasi bé em sembla que sí.
Doncs, si vostè m'ho permet,
vaig de seguida a parlar-li.

JOHN

No s'olvidi de pintar-li
l'amor que jo...

JOSEP

Clar i net,
tot l'hi pintaré.

JOHN

I si logra...

JOSEP

Ho deixi per compte meu.

JOHN

En vida i mort soc tot seu.

JOSEP

Gràcies.

JOHN, *abraçant-lo:*

Deixi'm dir-li sogre!

JOSEP

Ei! No em comenci amb joguines;
el tracte és senzill i clar;
això de sogre serà
en tornant de Filipines.
[Si em surt bé aquesta tramoia...]

JOHN

Dintre un ratet torno aquí.

(Surt.)

JOSEP

[No trobessis el camí!]

JOHN, *tornant:*

Posi'm als peus de la noia.

(Surt.)

JOSEP

[Te'n portessin, fastigós,
cap a Sant Boi, tot seguit!]

JOHN, *tornant:*

Escolti.

JOSEP

[Altre bony m'ha eixit,
i un que en tenia són dos!]

JOHN

És amb una condició
que marxo.

JOSEP

Si ja està entès!

JOHN

Que m'acompanyi el promès
de la noia, i si no, no.

(Surt.)

(D. JOSEP queda sorprès.)

ESCENA XI

D. JOSEP, després CARMETA, RAMON.

JOSEP

Qui és capaç d'aguantar sol

(llegint)

aquest... Com se diu tossut?
Caparrut i cabeçut,
i tot quant acaba en *ut*
com, per exemple, *bunyol,*
que deia un!... Noia, Carmeta!
Ramonet!

CARME

És fora?

JOSEP

Sí.

RAMON

Tot ho he sentit des d'allí;
no sé com vostè no ha feta

la funció que li he fet jo,
que de riure m'he esclatat.

JOSEP

Ai! Bon treball m'ha costat
fer-me el sèrio de debò.

CARME

Mes, papa, em sembla que aixís
prometre-li tot això
que li ha dit, per vostè i jo
demà pot ser un compromís.
Se'n va; torna d'aquí un any,
o dos, o tres, i es presenta
reclamant que jo consenta
en casar-m'hi.

RAMON

I no és estrany
que ho faci.

JOSEP

Ca, noia, no!
Sempre, deixa fer el qui sap:
un cuento que em ve an el cap
te'n donarà explicació.
Una vegada era un rei
que un dia anava a cacera
amb molts nobles al darrere,
patges i gent del servei.
Tothom anava marxant,
quan se para el rei, sorprès
al veure a prop un pagès
amb un burro al seu davant:
i, sens de ningú fer cas,
amb veu alta li llegia,
mentres obert li tenia
un llibre davant del nas.
«Ei, germà, què feu aquí?»
digué el rei, i ell molt formal
respon: «Senyor, a l'animal
jo li ensenyo de llegir.»
Tots van fer un esclat de riure
al sentir-ho; mes ell, pla,
diu: «I després que en sabrà,
prou li ensenyaré d'escriure.»

«No pot ser, ca, no pot ser!»,
deien tots; mes el bon home
diu: «Doncs, miri, fora broma,
una aposta els hi faré:
cent unces d'or, que d'aquí
deu anys, a Sa Majestat
li porto el burro ensenyat
que sabrà escriure i llegir.»
Uns, al sentir-ho «Està foll!»
Altres: «Bah, bah, bogeries!»
Mes el rei: «I si perdies,
què et faig?» «Que em tallin el coll!»
El rei li digué: «Acceptat;
mes, si faltes an el pacte,
hi perds la vida.» Allí, a l'acte,
pagà per adelantat,
i se n'anà. «Ai, ai, pobret,
[després li deia un company
al pagès] penses el dany
que et vindrà d'això que has fet?
La vida això et costarà!»
Mes ell deia: «Fora apuros!
Ara tinc mil sis-cents duros;
lo demés, deixem-ho estar.»
«Que en tindràs, maldecaps forts!»
I ell deia: «Tot té remei,
perquè, en deu anys, o jo, o el rei,
o el burro, ja serem morts!»
Per això, convé discórrer
que lo que ens importa, és
fer tocar el dos a l'inglès;
lo demés, deixem-ho córrer.

RAMON

Dispensi'm. Amb tot això,
la idea aquesta m'agrada;
però una més acertada
em sembla que la tinc jo.

JOSEP

Doncs, digui-la.

RAMON

Ja veurà:
que d'abans de venir a l'illa,
jo estimo la seua filla.

CARME

[Ja em sospito el que dirà.]

RAMON

Que li porto voluntat,
que és de mon amor l'estrella,
i que no comprenc, sense ella,
la meua felicitat.
I la Carmeta, si no és
que la passió els ulls me cega,
veig que sa amiatat no em nega,
ni tampoc algun xic més.
En vista d'això, vostè
pot decidir, com a pare,
lo que cregui bo, i més ara
que mai, perquè...

JOSEP

Bé, home, bé;
ja comprenc la seua idea;
hi pensarem de debò.

(A ella:)

I a tu, què et sembla d'això?

CARME

Jo, papa..., que si jo creia
fer el seu gust...

RAMON

Ja pot comprendre...

JOSEP

Tot ho comprenc; veig que, al fi,
vostè haurà de ser per mi
fill polític, àlies, gendre.
Què hi dius, noia?

CARME

Què diré?...
Papa..., si li plau...

RAMON

Carmeta,
la meva ditxa és completa.

CARME

I la meva.

ESCENA XII

Los mateixos, Mister JOHN.

JOHN, des de la porta:

Bé, molt bé!

(A D. JOSEP:)

Ja està arreglat?

JOSEP

Sí, i no.

JOHN, reparant en el RAMON:

Vostè aquí?

RAMON

Li sembla estrany?

JOHN

M'ha enganyat, i de l'engany
me'n darà satisfacció.

RAMON

Home...

CARME

I si jo la hi donés,
potser li satisfaria?

JOHN

I acàs ell mereixeria

tanta honra?

CARME

És el meu promès.
Escolti, i tingui catxassa;
vull veure'l desenganyat:
vostè, a mi mai m'ha agradat.

JOHN

Favor que em fa.

JOSEP

[Carabassa!]

CARME

L'ésser vostè marit meu,
difícil de fer-ho ho veig,
perquè... un xic vell... un xic lleig...
Soc franca...

JOHN

Bé... prou... ja es veu.

CARME

I si més motius demana,
és que no vull ser promesa
d'un que és català a l'inglesa
o anglès a la catalana.
Vostè per còpia em volia,
i a mi em sembla, ho dic formal,
que val més ser original
que no pas fotografia.

JOSEP

[Beu-te aquest ou!]

JOHN

[M'ha macat!
Al fi encara hi tindrè guany;
no hi ha marit per un any.]

RAMON

Ja veu com no l'he enganyat.

JOSEP

I el viatge?

(Cridant-lo a part.)

JOHN

Vostè veja
si hi convé.

(Assenyalant el RAMON.)

JOSEP

Precisament
trobem un inconvenient.

JOHN

Quin?

JOSEP

Que el xicot es mareja,
mes tot se pot arreglar...

JOHN

No, no, ja veig la tramoia.

JOSEP

I doncs?...

JOHN

[Llàstima de noia,
que amb ell s'hagi de casar!]

JOSEP

No marxa?

JOHN

Per ara, no.

Carmeta, amb disgust la deixo;
mes compti que m'ofereixo
per la segona edició.

JOSEP

Doncs, si se'n va, Mister John,
li prometo, amb la Carmeta,
escriure-li una carteta
quan se'ns acabi el Ramon.

JOHN

De seguida em tindrà aquí.

CARME

I el rebrem, sense molèstia,
dins sa quadra.

JOHN

Ara em diu bèstia?

CARME

És que parlo en mallorquí.

JOHN

Ah!..., pensava...

ESCENA XIII

Los mateixos, RITA.

RITA, *a l'inglès:*

Aquí, a la porta,
hi ha el mosso de vostè
que li porta aquest paper.

(L'hi dona.)

JOHN

Telegrama urgent...

(Llegint-lo.)

No és morta!
És viva la meua dona!

CARME, JOSEP i RAMON

I això?

JOHN, *a D.* JOSEP:

Llegeixi-ho vostè.

JOSEP, *llegint:*

«Correo, escribo. Llegué
sana y salva a Barcelona.
Fanny.» És molt particular!

CARME

Vegi! I com s'haurà salvada?

JOHN

Per mi, l'han ressuscitada
celos d'ultratomba.

RAMON

És clar.

JOHN

Marxo.

JOSEP

Si de marxar trata,
no se'n vagi tan aviat
que no ens hagi acompanyat
a veure la cabalgata.

RAMON

És hora.

(Mirant el rellotge.)

JOSEP

Anem de seguida.

CARME, a RITA:

La mantilla.

(Va a portar-la.)

JOSEP

Mes, convé,
abans de sortir al carrer,
que els donis la despedida.

CARME, al públic:

I perquè millor em compreguen,
i per si ens han d'aplaudir,
los ho diré en mallorquí.

RAMON

Ben pensat.

CARME

Bona nit tenguen!

TELÓ